

УДК 331.56:339.9

DOI: 10.30857/2413-0117.2018.1.1

Олена В. Птащенко, Юлія М. Тер-Карапетянц

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
**ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ БЕЗРОБІТНИХ НА СУЧАСНОМУ РИНКУ ПРАЦІ
УКРАЇНИ ЯК ЧАСТИНА СТАНОВЛЕННЯ БРЕНДИНГУ ОСВІТИ**

Успішний розвиток підприємництва серед безробітних має передбачати ефективну державну підтримку тих громадян, які бажають відкрити власну справу, створення сприятливих умов, у тому числі і належної фінансово-кредитної, податкової політики тощо. Водночас за нестабільного законодавства щодо малого та середнього бізнесу, високого до останнього часу податкового тиску, невизначеності щодо напрямів розвитку підприємництва, результативність професійного навчання безробітних з підприємницької діяльності залишається незначною. В роботі представлено огляд вікового безробіття та зроблено аналіз актуальних тенденцій ринку праці в контексті впровадження технологій професійного навчання безробітних. На основі аналізу доведено, що сучасні технології настільки швидко змінюють світ, що для комфортного та безпечного життя в ньому потрібні абсолютно нові спеціальності та професії. За такої складної ситуації на ринку праці варто звернути особливу увагу на новітні технології у сфері освіти, розвиток маркетингу освіти та створення освітніх програм, націлених на формування нових навичок та компетентностей у працездатного населення України. Зважаючи на кардинальні зміни в системі освіти, еволюцію освітніх послуг та впровадження прогресивних маркетингових освітніх технологій, освіта стала являти собою зростаючу та перспективну галузь економіки, яка з кожним роком збільшує обсяг попиту і пропозиції на освітні послуги. Наразі ринок освітніх послуг як сфера суспільної діяльності найбільше потребує засобів масової інформації для встановлення і підтримки постійних зв'язків між його суб'єктами. У висновку підкреслюється, що сучасний заклад вищої освіти неможливо уявити без опосередкованих форм спілкування і спеціальних засобів зв'язку між різними його суб'єктами.

Ключові слова: професійне навчання; ринок праці; попит та пропозиція на ринку праці; безробіття; професійне навчання безробітних.

Елена В. Птащенко, Юлия Н. Тер-Карапетянц

Харьковский национальный экономический университет имени Семена Кузнеця
**ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБУЧЕНИЕ БЕЗРАБОТНЫХ
НА СОВРЕМЕННОМ РЫНКЕ ТРУДА УКРАИНЫ КАК ЧАСТЬ
СТАНОВЛЕНИЯ БРЕНДИНГА ОБРАЗОВАНИЯ**

Развитие предпринимательства среди безработных должно предусматривать эффективную государственную поддержку для тех граждан, которые стремятся открыть собственное дело, создание благоприятных условий, в том числе и надлежащей финансово-кредитной, налоговой политики и другое. В то же время нестабильность законодательства в отношении малого и среднего бизнеса, высокого до последнего времени налогового давления, неопределенности относительно направлений развития предпринимательства, результативность профессионального обучения безработных с предпринимательской деятельности остается незначительной. В работе представлен обзор возрастной безработицы и сделан анализ актуальных тенденций рынка труда в контексте внедрения технологий профессионального обучения безработных. На основе анализа выявлено, что современные технологии настолько быстро изменяют мир, что для комфортной и безопасной жизни в нем нужны совершенно новые специальности и профессии. В такой

сложной ситуации на рынке труда следует обратить особое внимание на новейшие технологии в сфере образования, развитие маркетинга образования и создание образовательных программ, нацеленных на формирование новых навыков и компетенностей у трудоспособного населения Украины. Учитывая кардинальные изменения в системе образования, эволюцию образовательных услуг и внедрение прогрессивных маркетинговых технологий в образовании, образование стало представлять собой растущую и перспективную отрасль экономики, которая с каждым годом увеличивает объем спроса и предложения на образовательные услуги. Сегодня рынок образовательных услуг как сфера общественной деятельности больше всего нуждается в средствах массовой информации для установления и поддержания постоянных связей между его субъектами. В выводах подчеркивается, что современное учреждение высшего образования невозможно представить без опосредованных форм общения и специальных средств связи между различными его субъектами.

Ключевые слова: профессиональное обучение; рынок труда; спрос и предложение на рынке труда; безработица; профессиональное обучение безработных.

Olena V. Ptashchenko, Yuliya M. Ter-Karapetyants

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

VOCATIONAL TRAINING FOR THE UNEMPLOYED IN A MODERN LABOR MARKET OF UKRAINE AS PART OF EDUCATION BRANDING DEVELOPMENT

To ensure success in promoting entrepreneurship among the unemployed it is critical to provide effective government support for those citizens who wish to start their own business, create favourable environment, including relevant financial, lending, tax policies, etc. Apparently, due to inconsistent SME legislation, high tax burden, uncertainty in business development, the effectiveness of vocational entrepreneurial training for the unemployed remains low. The paper provides an overview of unemployment rate by age along with the analysis of contemporary labour market trends in the context of implementing specific technology of vocational training for the unemployed. The research findings evidence that rapid technological changes challenge dramatic effects globally, thus triggering the need for totally new skills and professions. This situation in the labour market drives a particular focus to the latest learning technology advances, education marketing development, designing study programs for employable population of Ukraine to ensure new skills and competences building. Recent dramatic changes in Ukraine's education system, further evolution of education services market and progressive marketing learning technologies implementation contribute to transforming education into a growing and promising sector of the economy which year by year increase the size of supply and demand for education services. Currently, the education services market as a public sphere drives media to establish and maintain strong and close relationships between its participants. In conclusion it is emphasized that modern institutions of higher education cannot be imagined without mediated patterns and diverse forms of communication as well as special tools to enhance communication between its various actors.

Keywords: vocational training; labor market; demand and supply in the labor market; unemployment; vocational training for the unemployed.

Постановка проблеми. Проблеми зайнятості населення та розвитку ринку праці в Україні в цілому регулярно привертають увагу вітчизняних засобів масової інформації та політиків, а також, слід зазначити, що вчені-економісти та інше експерти не оминають це питання своєю увагою. З цієї причини, оскільки питання зайнятості населення, заробітної плати та інші проблеми розвитку ринку праці знаходяться у сфері не лише суто економічних, а й соціально-політичних інтересів і широкого загалу, і політиків. Що ж стосується

функціонування вітчизняного ринку праці, то воно залежить не лише від стану економіки України, а й від попиту та пропозиції робочої сили у Європі та країн СНД.

Покращення рівня використання інтелектуального капіталу підприємства в умовах інформаційного суспільства неможливо без застосування компетентнісного підходу до процесу управління персоналом. Побудова моделей компетентностей та ефективне їх використання на підприємствах дозволить, з одного боку, досягти утримання суб'єктами господарювання провідних позицій на ринках збуту, а, з іншого боку – підвищення конкурентоспроможності української економіки в цілому [1].

Сьогодні світова економіка відновлюється після кризи останніх декількох років, але чисельність трудових ресурсів зростає, і прогнозований на 2018 р. рівень безробіття в світі в порівнянні з попереднім роком не зміниться, говориться в останній доповіді Міжнародної організації праці [2].

Як наголошується в доповіді, рівень безробіття в світі, що виріс в 2016 р., в подальшому стабілізувався. У 2017 р. він, за оцінками, досяг 5,6%, а загальна кількість безробітних – перевищила 192 мільйони [2].

Як свідчать дані Державної служби статистики України, у 2017 р. в Україні було зареєстровано 354,4 тисячі безробітних громадян. Можна сказати, що в цьому питанні намітилася позитивна динаміка, адже на кінець 2016 р. ця цифра становила 390,8 тисячі (майже на 9,5% більше) [3].

Рівень безробіття, за методологією МОП, становив 9,2%, а серед осіб працездатного віку – 9,6% економічно активного населення. Серед молоді у віці до 25 років рівень безробіття залишається більш як удвічі вищим, ніж в середньому по країні – 21,3% економічно активного населення.

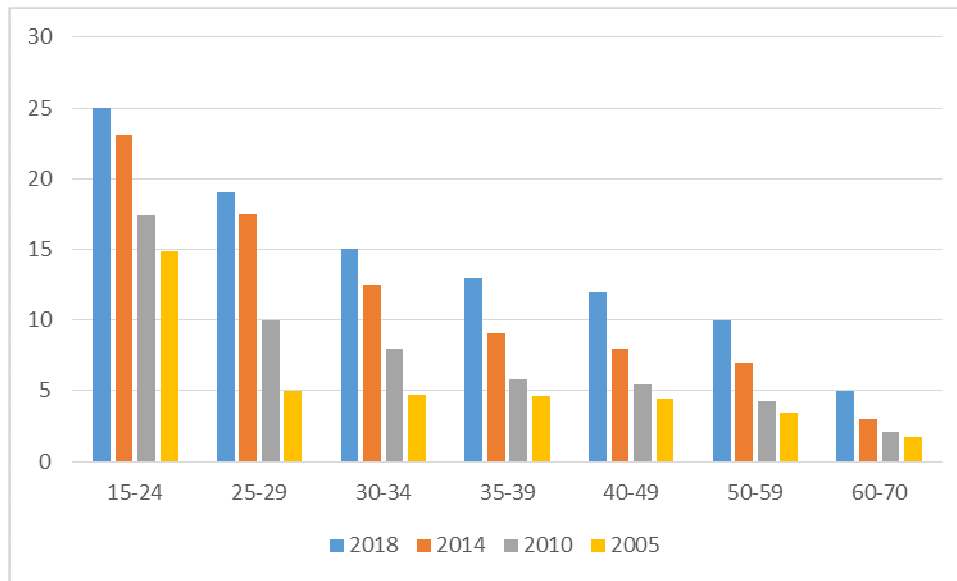
Із загальної чисельності безробітних 1,8 млн осіб, або 76,4%, раніше працювали, а решта 0,4 млн шукали роботу вперше та не мали досвіду роботи. До останньої категорії в основному належала молодь, яка була непрацевлаштована після закінчення навчальних закладів. Так, частка осіб віком 15–24 роки серед безробітних без досвіду роботи у період з 2014 р. до початку 2018 р. складала близько 65–67%, а молоді віком 25–29 років в районі від 17% до 20%.

Найвищий рівень безробіття у 2005–2018 рр. стабільно спостерігається у віковій групі 15–24 роки. При цьому потрібно відмітити, що рівень безробіття у цій віковій групі стрімко зростає: 14,9% у 2005 р., 17,4% у 2010 р., 23,1% у 2014 р., на початок 2018 р. – 25%.

На рис. 1 представимо діаграму на якій відображено рівень безробіття населення (за методологією МОП) за віковими групами. Зазначимо, що економічну ситуацію в державі характеризують такі показники незайнятості безробітних: вивільнення з економічних причин; звільнення за власним бажанням; демобілізація з військової строкової служби; непрацевлаштування після закінчення загальноосвітніх та закладів вищої освіти I–IV рівнів акредитації; звільнення за станом здоров'я, через оформлення пенсії за віком, інвалідністю; звільнення у зв'язку з закінченням строку контракту та інші причини безробіття.

За такої складної ситуації на ринку праці слід звернути увагу на новітні технології в сфері освіти, формування маркетингу освіти та впровадження освітянських програм націлених на формування нових навичок та компетентностей у працездатного населення України.

Саме тому, слід зазначити, що на теперішній час становлення освітянської послуги та впровадження прогресивних маркетингових технологій в освіті, освіта стала являти собою зростаючу та перспективну галузь економіки, яка з кожним роком збільшує обсяг попиту і пропозиції на освітні послуги.

Джерело: побудовано на основі даних [3].

Рис. 1. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за віковими групами

Зазначимо, що сучасний ринок освітніх послуг як сфера суспільної діяльності найбільше потребує засобів масової інформації для встановлення і підтримки постійних зв'язків між його суб'єктами. Сьогодні сучасний заклад вищої освіти (ЗВО) неможливо уявити без опосередкованих форм спілкування і спеціальних засобів зв'язку між різними його суб'єктами, а також між освітнім закладом та абітурієнтами, студентами, їх батьками, спонсорами, меценатами тощо.

Завершальним етапом переходу в професійній освіті від класичного підходу ЗУН (знання, вміння та навички) є підписання Постанови Кабінету Міністрів України № 1341 від 23.11.2011 р. «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій». Проте відразу ж слід зазначити, що реалізація компетентнісного підходу на практиці вимагає обґрунтованого методичного забезпечення [4].

На сьогоднішній день існує три основні способи побудови моделей компетентностей:

- 1) використання стандартних моделей (на базі досвіду провідних компаній);
- 2) адаптація стандартних моделей відповідно до специфіки конкретної установи (її місії, цілей, корпоративної культури, структури персоналу, поточного і перспективного стану господарювання);
- 3) побудова власних моделей при залученні консультантів чи за умови використання тільки власних фахівців.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Вивчення досвіду провідних навчальних закладів світу свідчить, що одним з пріоритетних напрямків розвитку є реалізація маркетингових стратегій в Інтернет-просторі, використання найсучасніших інтернет-технологій і інструментів для формування і посилення власного іміджу, встановлення і підтримання зв'язків зі споживачами освітніх послуг, особами, які впливають на споживчий вибір, колегами, представниками науки і бізнесу, просування науково-освітніх послуг тощо [5]. Саме за таких умов на перший план виходить брендинг освіти (чи брендинг освітніх послуг).

Помітними здобутками стали праці вітчизняних та зарубіжних науковців С.М. Ілляшенко, О.О. Міцури, М.С. Ковальчук, В.Г. Попової, О.П. Лухменевої, О.М. Калієвої, Н.О. Пашкус, В.Ю. Пашкус та ін.

Збагатили теорію професійного навчання працівників наукові праці таких українських та зарубіжних учених, таких як: Н. Армстронг, В. Гриньова, Н. Гавкалова, А. Егоршин, А. Колот, А. Кібанов, Н. Маркова, Г. Назарова, В. Савченко, П. Сенге, В. Щербак.

Також вагомий внесок у вирішення проблем, пов'язаних із дослідженням ринку праці, зробили такі вітчизняні вчені, як С. Бандур, Д. Богиня, Б. Данилишин, Т. Заяць, Ю. Краснов, Е. Лібанова, В. Лич, Н. Лук'янченко, І. Петрова, Т. Петрова, В. Петюх, Л. Семів та ін.

Дослідження теоретичних основ та економічно-соціальних наслідків безробіття здійснювало багато українських науковців: Д.П. Богиня, А.В. Калина, О.В. Мірошніченко, Ю.М. Маршавін, В.Г. Федоренко. Також значну увагу вивченню цього питання приділяли такі іноземні вчені, як А. Оукен, П. Самуельсон, Р. Солоу, А. Сміт, А. Маршалл, К. Терел, П. Дайамонд, К. Сабіріанова та інші.

Але при цьому слід зазначити, що використання деяких методичних підходів професійного навчання є сьогодні ще не повністю доопрацьованим, що і дає змогу ставити актуальні проблемні питання для дослідження.

Мета дослідження. Обґрунтувати теоретичні аспекти використання професійного навчання для покращення ситуації на сучасному ринку праці. Запропонувати поєднання вже встановлених методів керування процесом професійного навчання з використанням сучасного маркетингового інструментарію в освіті. Довести необхідність та доцільність використання основних особливостей маркетингу та брендингу освіти при використанні методик професійного навчання.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Ринок праці в сучасних умовах формування інформаційного суспільства та прискорення процесів глобалізації виступає як система суспільних відносин, пов'язаних з наймом і пропозицією праці на зовнішньому, внутрішньому, локальному та регіональному просторі, тобто з купівлею і продажем послуг праці. Також можливо стверджувати, що ринок праці є економічним простором чи середовищем, де відбувається безпосередньо процес працевлаштування, а також взаємодіють покупці й продавці праці. Важливо зазначити, що ринок праці є механізмом, що забезпечує узгодження цін і умов праці між роботодавцями та найманими працівниками, а також регулює попит і пропозицію праці. Слід підкреслити, що ринок праці не вичерпується працевлаштуванням безробітних і заповненням вакансій, а охоплює всю сферу найманої праці.

Сьогодні професійне навчання повинно здійснюватися з урахуванням існуючих стандартів та потреб локального та регіонального ринків праці, а також у загальному плані з урахуванням конкретної потреби в працівниках підприємств, організацій, фізичних осіб, яка приймає на роботу найманого працівника.

Згідно до замовлення роботодавця на підставі угоди та за рахунок коштів Фонду центр зайнятості організовує підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації громадян за професіями, спеціальностями та напрямками, в яких є потреба у роботодавця.

Професійне навчання безробітних покликане сприяти сьогодні ефективному використанню трудового потенціалу особистості, підвищенню її соціальної та професійної мобільності, стимулювати пошук незайнятим громадянином найефективніших шляхів підвищення свого професійно-кваліфікаційного рівня, інтелектуальної та трудової незалежності і відіграє важливу роль у підготовці кадрів для різних галузей економіки.

Головну мету професійного навчання можливо сформулювати через призму набуття нової професії чи спеціалізації потенційними працівником, що робить його конкурентоспроможним на ринку праці та сприяє його подальшому успішному працевлаштуванню. Саме на такі умови і націлено технологію обслуговування незайнятого населення, що в подальшому орієнтується на загальні тенденції попиту та пропозиції на ринку праці, який у свою чергу сприяє виявленню конкретних пропозицій праці та

формується завдяки працездатним людям та роботодавцям, а не є результатом обробки статистичних даних в центрі зайнятості [6].

Роботодавець сьогодні орієнтується на такі якості працівників як:

- професіоналізм та досвід роботи;
- вміння швидко адаптуватись до змін ринкового середовища;
- вмінням швидко перенавчитися на суміжну професію;
- бути спеціалістом широкого профілю.

Робота центру зайнятості за Єдиною технологією обслуговування незайнятого населення дає можливість вирішити цю проблему.

Розглянемо докладніше сутність професійного навчання для безробітних:

1) професійне навчання для безробітних є одним з найважливіших напрямів діяльності служби зайнятості у сфері сприяння зайнятості населення;

2) професійне навчання безробітних виконує широкі функції:

- соціальні – підвищення значущості та конкурентоспроможності громадянина на ринку праці, зміна та покращення його статусу в суспільстві;
- економічні – відбувається розвиток трудових ресурсів суспільства, відтворення робочої сили та ін.;
- політичні – проблему професійного навчання не можна розглядати відірвано від політики зайнятості, особливо активної.

3) удосконалення професійного навчання безробітних громадян є важливою передумовою покращення якості національної робочої сили та її конкурентоспроможності на ринку праці;

4) професійне навчання безробітних є засобом наближення професійно-кваліфікаційної структури робочої сили та потреб ринку праці.

5) через підвищення якості кадрового потенціалу, забезпечення зайнятості населення, професійне навчання безробітних вносить свій вагомий вклад в розвиток ринкової економіки [5].

Щодо ефективності професійного навчання то, можливо стверджувати, що вона складається з співвідношення додаткових економічних і соціальних переваг, які утворюються за рахунок більш повного і продуктивного використання трудового потенціалу осіб, які пройшли професійне навчання, до витрат, що здійснюються на навчання.

На ефективність професійного навчання безробітних впливають ряд чинників, які можна поєднати у три групи представлені в табл. 1.

Таблиця 1

Чинники впливу на ефективність професійного навчання за групами

Групи чинників	Характеристика чинників
Організаційні	Пов'язані з визначенням професій для навчання
Соціально-психологічні	Формування у безробітних мотивації до навчання та впевненості у власних силах
Навчально-технологічні	Включає в себе все, що стосується якості навчального процесу (викладацький склад навчального закладу, методичне забезпечення, види і форми проведення занять)

Джерело: створено на основі джерел [6, 7].

Ефективність працевлаштування безробітних та їх подальша діяльність та праця багато в чому залежить від правильного вибору людиною професії (спеціальності). Сприятим цьому може проведення тестування безробітного з метою встановлення його рівня розвитку і здатності до здобуття професії. Сучасні психолого-діагностичні методики сприяють забезпеченню виявлення й об'єктивному оцінюванню фізіологічних особливостей людини, її психічних якостей, стану здоров'я, здібностей, інтересів, професійних спрямувань, прагнень.

В теперішній час, коли система професійного навчання безробітних успішно функціонує, завданням активної політики зайнятості є не тільки збільшення обсягів навчання, але й підвищення його якості та ефективності. Досягненню даної мети мають бути підпорядковані нові форми та напрями роботи з безробітними – навчання за гнучкими модульними програмами, за індивідуальними навчальними програмами, на замовлення роботодавців, стажування безпосередньо на робочих місцях підприємств. Стажування на підприємствах, індивідуальна форма навчання – це напрями, які потрібно зміцнювати.

З точки зору того, що сьогодні постійно прискорюються глобалізаційні та інтеграційні процеси в суспільстві виникають нові вимоги до професійного навчання. Сама професійне навчання вже сьогодні може дозволити опанувати професії майбутнього в реаліях сьогодення.

Деякі спеціалісти ринку праці сьогодення стверджують, що сучасні технології настільки швидко змінюють світ, що для комфортного та безпечного життя в ньому потрібні абсолютно нові спеціальності та професії (табл. 2).

Таблиця 2

**Професійна переорієнтація на ринку праці в умовах
глобалізаційних та інтеграційних процесів**

№	Професії	Характеристика
1	Сіті-фермер	Урбанізація світу та ущільнення житлових умов приводять до створення вертикальних ферм. Це автономні екологічні конструкції, що дають змогу вирощувати рослини та розводити тварин у межах міста – на дахах та в приміщеннях хмарочосів.
2	Треjder альтернативних валют	Прискорення зростання ринку криптовалют вимагає регулювання на ньому фінансових процесів
3	Дизайнер емоцій	Дизайнер емоцій повинен буде передбачити, як споживач сприйматиме той чи інший товар або контент сайту. Його завдання – знаходити методи впливу на споживачів через конкретні органи відчуття та виводити їх на певні емоції та дії.
4	Проектувальник особистої безпеки	Фахівець, що оцінює і проектує життя людини з точки зору всіх можливих ризиків: від генетичної схильності до певних захворювань до ймовірності аварій і того, що людина стане жертвою злочину.
5	ІТ-генетик	ІТ-генетики зможуть складати індивідуальні плани лікування, а також запобігати хворобам на ранній стадії
6	Менеджер космотуризму	Фахівець, який розробляє програми відвідування навколокосмічного простору, а згодом – орбітальних комплексів і місячних баз.
7	Біоетик	Спеціалісти, які будуть знатися на правових та етичних аспектах, допоможуть науковим лабораторіям захистити свої відкриття і при цьому не перейти моральні межі.
8	Проектувальник домашніх роботів	Фахівець-робототехнік
9	Дизайнер віртуальних світів	Він має володіти здібностями одночасно художника і програміста. А також розуміти потреби тих, хто буде віртуально відпочивати чи навіть жити.
10	Архітектор живих систем	Архітектори живих систем будуть обслуговувати біореактори та розробляти системи переробки сміття.

Джерело: створено на основі джерел [8–10].

Саме тому важливо не тільки звертати увагу на використання професійного навчання для безробітних, а і налаштовувати ринок праці на нові спеціальності майбутнього через впровадження нових освітніх програм для опанування нових технологій, що виникають через постійний розвиток науки та техніки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, ситуація на сучасному ринку праці України перебуває під впливом складних економічних та політичних умов. Зокрема спостерігається велика кількість чинників, що найближчим часом можуть призвести до стрімкого погіршення ситуації у сфері зайнятості. Так серед економічних чинників: переселення населення зі східних регіонів через військові дії; соціальні – велика кількість військових, яким потрібна робота переорієнтація на цивільну роботу. Одним із пріоритетних завдань служби зайнятості в умовах сьогодення є забезпечення індивідуального підходу до кожної людини, надання оперативної та якісної допомоги у працевлаштуванні. Тому на часі вдосконалення технології роботи державної служби зайнятості. Головна увага має бути сконцентрована на роботі з вимушеними переселенцями, кількість яких продовжує зростати.

Програми перепідготовки безробітних повинні бути орієнтовані як на поточну потребу підприємств, так і на перспективні потреби сучасного економічного середовища. Так на сьогодні не вистачає кваліфікованих фахівців за такими спеціальностями: електрогазозварник, кухар, токарь, кондитер, оператор заправних станцій та інші. Ці професії є затребуваними, але через низьку кваліфікаційну рамку не є привабливими для пошукачів роботи. Саме тому необхідно популяризувати деякі види робіт задля забезпечення повного спектру спеціалістів на ринку праці.

References

Література

1. Shcherbak, V.G. (2005). <i>Upravlinnia personalom pidpriemstva: naukove vydannia</i> [Human Resources Management: A Scientific Edition]. Kharkiv: KhNEU. 220 p. [in Ukrainian]. 2. МОП: riven bezrobittia i defitsytu hidnoi pratsi v 2018 rotsi zalyshytsia vysokym [Ministry of Labor: The unemployment rate and decent work deficit in 2018 will remain high]. Retrieved from: https://pon.org.ua/novyny/6124-mop-rven-bezrobttya-defcitu-gdnoyi-prac-v-2018-roc-zalishitsya-visokim.html [in Ukrainian]. 3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from: http://www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian]. 4. Pro zatverdzhennia Natsionalnoi ramky kvalifikatsii: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.11.2011 № 1341 [On Approval of the National Framework of Qualifications: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 23, 2011 No. 1341]. Retrieved from: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p [in Ukrainian]. 5. Pashkus, N.A., Pashkus, V.Iu. (2007). <i>Marketing obrazovatelnykh uslug</i> [Marketing of Educational Services]. St. Petersburg: ООО "Knizhnyi Dom". 112 p. [in Russian].	1. Щербак В. Г. <i>Управління персоналом підприємства: наукове видання</i> / В. Г. Щербак. – Харків: ХНЕУ, 2005. – 220 с. 2. МОП: рівень безробіття і дефіциту гідної праці в 2018 році залишиться високим [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pon.org.ua/novyny/6124-mop-rven-bezrobttya-defcitu-gdnoyi-prac-v-2018-roc-zalishitsya-visokim.html. 3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua. 4. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p. 5. Пашкус Н. А. <i>Маркетинг образовательных услуг</i> / Н. А. Пашкус, В. Ю. Пашкус. – СПб.: ООО "Книжный Дом", 2007. – 112 с.

6. Skulska, V. (2007). Bezrobitnyi zminiue profesiui [Unemployed changes profession]. Pratsia i zarplata – Labor and salary, No. 11, P. 5 [in Ukrainian].
6. Скульська В. Безробітний змінює професію / В. Скульська // Праця і зарплата. – 2007. – № 11. – С. 5.
7. Yevtushenko, H.I., Kutsenko, V.I., Ptashchenko, O.V. (2015). Teoretyko-metodolohichni aspekty stratehichnoho upravlinnia yakistiu osvity (problemy, poshuky, rozv'язannia) [Theoretical and methodological aspects of strategic management of quality of education (problems, searches, solutions)]. Biznes-inform. – Vyp. 10. – Kharkiv, KhNEU, 2015. – S. 102–106. [in Ukrainian].
7. Євтушенко Г. І. Теоретико-методологічні аспекти стратегічного управління якістю освіти (проблеми, пошуки, розв'язання) / Г. І. Євтушенко, В. І. Куценко, О. В. Птащенко // Бізнес-інформ. – Вип. 10. – Харків, ХНЕУ, 2015. – С. 102–106.
8. Ptashchenko, O.V., Miroshnykova, Ye.D., Khrystenko, M.Yu. (2017). Internet-tekhnolohii yak efektyvnyi instrument prosuvannia osvitnikh brendiv [Internet technologies as an effective tool for promotion of educational brands]. Visnyk Berdianskoho universytetu menedzhmentu i biznesu – Bulletin of the Berdyansk University of Management and Business, No. 2 (38), Pp. 47–49 [in Ukrainian].
8. Птащенко О. В. Інтернет-технології як ефективний інструмент просування освітніх брендів / О. В. Птащенко, Є. Д. Мірошникова, М. Ю. Христенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2017. – № 2 (38). – С. 47–49.
9. 10 profesii maibutnoho, yaki mozna opanuvaty vzhe zaraz [10 professions of the future that you can master right now]. Retrieved from: <https://osvitoria.media/experience/10640> [in Ukrainian].
9. 10 професій майбутнього, які можна опанувати вже зараз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/10640>.
10. "Profesii maibutnoho", yaki vynyknut u naiblyzhchi 20 rokiv ["Professions of the future" that will arise in the next 20 years]. Retrieved from: https://tsn.ua/nauka_it/profesiyyi-maibutnogo-yaki-viniknut-u-naiblyzhchi-20-rokiv.html [in Ukrainian].
10. "Професії майбутнього", які виникнуть у найближчі 20 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://tsn.ua/nauka_it/profesiyyi-maibutnogo-yaki-viniknut-u-naiblyzhchi-20-rokiv.html.